

Kvällsmingel på hotell Södra Bergen i Sundsvall. En man med kostym, fluga och rakat huvud kom fram till mig och läste på min namnskylt.

- Jaha du är psykoterapeut du. Då har du väl hört mycket om alla de där bokstavsdiagnoserna; ADHD, ADD och gud vad allt nu heter. Högsta mode va! Ha ha! Det är väl bara något påfund som de hittat på. Nu ska alla ha Asperger. Själv har jag Ashberger, sa han och pekade på sin rakade skalle. Ha ha!

Jag ställde undan mitt glas med bubbel på en bokhylla som stod bekvämt inom räckhåll och gav honom en rak höger så han for i golvet som en sten.

Gjorde jag ju inte.

Istället började jag mumla ett försvar för diagnoser och dess betydelse. Men det var överflödigt. Mannen med fluga och rakad skalle hade redan minglat vidare och spred sitt skratt genom salen som ett ånglok släpper ut rökmoln.

Jag undrar ofta varför så många ser med misstro på neuropsykiatriska diagnoser och funktionshinder. Slarviga journalister och samhällstycckare som luftar sina fördomar om ADHD; ADD och Asperger. Att det är ett mode som ett klädesplagg, en smak eller en åsikt.

Det finns inte fler människor idag som bär på sjukdomar i ett autismspektrum än tidigare. Snarare är det samhället som förändrats och blottat den sårbarhet som många av oss bär på för stress, otydlighet och krav att ständigt välja.

Unga människor ska kasta sig in i jobb med hetsiga tempon, långa arbetsdagar och med ständig press att prestera mer. Gamla ska välja vård, omsorg och telefonoperatör. Barn ska själva ta ansvar för långa projektarbeten i skolan och utan stöd hålla reda på tid och eget lärande. Studenten måste ta sig igenom utbildningen i ett slimmat program.

Medelålders ska ha barnen på dagis kortast tid, jobba så länge som möjligt och maximera sin fritid. Allt detta ökar vår sårbarhet. Frilägger de funktionshinder som ett äldre samhälle aldrig utmanade. Då var vi mer lika varandra, disponerade tiden på gemensamt sätt. Samhället valde åt individen. Allt från kungligt envælde till socialt folkhem. Förändringar kom långsamt och lärandet var knutet till pedagogen. Vår

sårbarhet påminde om varandra. Världen var mer som teaterdirektör Ekdahl beskriver den i Fanny och Alexander:

Vi Ekdahlare är inte komna till världen för att genomsåda den, tro aldrig det. Vi är inte utrustade med apparatur för sådana exkursioner. Det är lika bra att ge tusan i de stora sammanhangen. Vi ska leva i den lilla världen. Den ska vi hålla oss till och den ska vi odla och göra det bästa utav. Världen och verkligheten ska vara fattbar.”

Människor med det vi idag kallar neuropsykiatriska funktionshinder hittade därför sin plats antingen man var bonde, militär, skådespelare, arkivarie, präst, journalist, hemmafru eller sågverksarbetare.

Idag bekymrar vi oss för överutnyttjar naturresurser. Men vi har inte förstått hur vi exploaterat det mänskliga kapitalet. Diagnoserna sätter fingret på ett allt mer omänskligt samhället. Den som får göra en utredning är ofta först misstänksam, men blir sedan orolig att inte uppfylla kriterierna för en diagnos. Man söker en förklaring till varför man inte orkar all den valfrihet och stress vi tvingat på oss själva.

På hotell Södra Bergen hör jag mannen med fluga lite längre bort återupprepa sin teori om fejkade bokstavsdiagnoser, med sitt frustande ångloksskratt. Kanske ska jag ge honom en högerkrok ändå.

Jakob Carlander